

Bruselj, 6.7.2018
COM(2018) 523 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Drugo poročilo o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 723/2009 z dne 25. junija 2009 o pravnem okviru Skupnosti za Konzorcij evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC)

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Drugo poročilo o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 723/2009 z dne 25. junija 2009 o pravnem okviru Skupnosti za Konzorcij evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC)

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 723/2009 o pravnem okviru Skupnosti za Konzorcij evropske raziskovalne infrastrukture¹ (v nadaljnjem besedilu: uredba o ERIC) je bila leta 2009 sprejeta, da bi olajšala ustanavljanje in delovanje velikih evropskih raziskovalnih infrastruktur v več državah članicah ter pridruženih državah z zagotovitvijo novega pravnega instrumenta, tj. Konzorcija evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC).

Da bi se bolje upoštevali prispevki pridruženih držav v konzorciju ERIC, je bila Uredba o ERIC decembra 2013 spremenjena², in sicer tako, da so pridružene države v vodilnih organih ERIC postale enakovredne državam članicam v smislu glasovalnih pravic v zvezi z morebitnim gostovanjem konzorcijev ERIC v pridruženih državah.

Komisija je prvo poročilo o izvajanju uredbe o ERIC sprejela 14. julija 2014³ ter ga v skladu s členom 19 uredbe o ERIC predložila Svetu in Evropskemu parlamentu. Predloženo je bilo tudi Odboru regij in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru.

Svet je v sklepih z dne 5. decembra 2014 navedel, da „POZDRAVLJA napredek, o katerem je Komisija poročala v prvem poročilu o izvajanju uredbe o ERIC, in POZIVA Komisijo, naj naslednje poročilo o izvajanju uredbe o ERIC predstavi do leta 2017.

Komisijo in države članice POZIVA, naj sprejmejo ustrezne ukrepe za olajšanje uporabe instrumenta konzorcija ERIC ter spodbujanje naložb v konzorcije ERIC in drugo infrastrukturo načrta ESFRI, na primer kar zadeva prispevke v naravi.“

Komisija je drugo poročilo o izvajanju uredbe o ERIC pripravila v skladu s tem pozivom Sveta.

2. OZADJE

V uredbi o ERIC se poleg pomanjkanja virov ter zapletenosti tehničnih in organizacijskih vprašanj obravnava ena od glavnih ugotovljenih težav v zvezi z ustanovitvijo novih evropskih raziskovalnih infrastruktur, tj. neobstoj ustreznega pravnega okvira, o katerem bi se dogovorile vse države in ki bi omogočal vzpostavitev ustreznega partnerstva s partnerji iz različnih držav.

Z uredbo o ERIC se omogoča hitrejšo ustanavljanje evropskih raziskovalnih infrastruktur, saj ni več izgubljanja časa zaradi zamudnih vnovičnih pogajanj za vsak posamezen projekt, da bi se proučila in obravnavala najboljša pravna oblika za take mednarodne raziskovalne organizacije, s povezanimi prednostmi in slabostmi, ter

¹ UL L 206, 8.8.2009, str. 1.

² UL L 326, 6.12.2013, str. 1.

³ COM(2014) 460 final.

zamudnih razprav v posameznih nacionalnih parlamentih v zvezi z odobritvijo mednarodnega sporazuma, ki bi bil potreben, če okvir na podlagi uredbe o ERIC ne bi obstajal.

Uredba o ERIC se tudi odziva na evropsko politično ambicijo oblikovanja evropskega raziskovalnega prostora, da bi se lahko obravnavali sedanji izzivi (npr. internacionalizacija raziskav, doseganje kritične mase, razvoj razpršenih objektov in naprav, razvoj referenčnih modelov). Z vodilnimi znanstvenimi objekti in napravami prispeva k oblikovanju identitete EU, na podlagi česar se krepi pozitivna podoba Evropske unije na mednarodni ravni, s tem da mednarodnim partnerjem zagotavlja enoten pravni subjekt, katerega člani bi lahko postali ali s katerim bi se lahko dogovorili o sodelovanju in morebitnem partnerstvu.

Pravna struktura konzorcija ERIC se uporablja za ustanavljanje in upravljanje različnih vrst raziskovalnih infrastruktur, ki so na enem mestu ali razpršene. Razpršene raziskovalne infrastrukture lahko obsegajo raziskovalne infrastrukture z objekti in napravami na različnih mestih, ki jih upravlja en sam pravni subjekt, in raziskovalne infrastrukture, ustanovljene kot osrednje vozlišče, ki usklajuje delovanje razpršenih objektov in naprav, ki lahko ohranijo svojo pravno osebnost. Skoraj vsi do zdaj ustanovljeni konzorciji ERIC upravljajo razpršene raziskovalne infrastrukture.

3. PRAVNE ZNAČILNOSTI KONZORCIJA ERIC

Uredba o ERIC zagotavlja skupni pravni okvir na podlagi člena 187 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki dopolnjuje nacionalne in medvladne pravne in regulativne sheme za ustanavljanje nadnacionalnih raziskovalnih infrastruktur.

Glede na uredbo o ERIC je konzorcij ERIC pravni subjekt s pravno osebnostjo in polno pravno sposobnostjo, ki jo priznavajo vse države članice. Zanj je potrebno članstvo najmanj treh držav: ene države članice in dveh drugih držav, ki sta državi članici ali pridruženi državi. Članice Konzorcija evropske raziskovalne infrastrukture so lahko države članice, pridružene države, tretje države, ki niso pridružene države, in medvladne organizacije. Te skupaj prispevajo k doseganju ciljev konzorcija ERIC, zlasti k ustanovitvi in delovanju raziskovalne infrastrukture evropskega pomena. Države članice, pridružene države, tretje države, ki niso pridružene države, in medvladne organizacije so lahko tudi opazovalke brez glasovalne pravice.

Notranja struktura vodenja konzorcija ERIC je prožna in članicam omogoča, da v statutih opredelijo svoje pravice in obveznosti, organe in njihove pristojnosti ter druge notranje ureditve. Uredba o ERIC določa, da imajo države članice in pridružene države skupaj večino glasov v skupščini članic. Odgovornost članic za dolgove konzorcija ERIC se lahko omeji glede na njihove prispevke, vendar pa bo v statutih predvidena določena prožnost, ki bo omogočila drugačne ureditve odgovornosti, ki presegajo navedeno omejitev. Pravo, ki se uporablja, je pravo Unije, pravo države s statutarnim sedežem ali države delovanja, kar zadeva nekatere upravne, varnostne in tehnične zadeve. Statuti in njihova izvedbena pravila morajo biti v skladu s pravom, ki se uporablja.

Konzorcij ERIC se v smislu direktiv o davku na dodano vrednost in trošarinah obravnava kot mednarodno telo ali organizacija ter je zato lahko oproščen plačila DDV in trošarin. Ker se konzorcij ERIC obravnava tudi kot mednarodna organizacija v smislu direktive o javnih naročilih, lahko sprejme svoja pravila o javnih naročilih.

Konzorcij ERIC se ustanovi z izvedbenim sklepom Komisije, ki deluje na podlagi izvedbenih pooblastil, ki ji jih je podelil Svet. Komisija ukrepa na podlagi vloge, ki jo predložijo tiste države članice, države in medvladne organizacije, ki želijo postati ustanovne članice konzorcija ERIC. Postopek za sprejetje sklepa Komisije vključuje oceno neodvisnih strokovnjakov, zlasti na področju predvidenih dejavnosti konzorcija ERIC. Komisija za mnenje zaprosi tudi upravljalni odbor iz člena 20 uredbe o ERIC (v nadaljnjem besedilu: odbor konzorcija ERIC), ki ga sestavljajo predstavniki držav članic in pridruženih držav.

4. IZVAJANJE UREDBE O ERIC

Ob pisanju prvega poročila o izvajanju uredbe o ERIC je bilo ustanovljenih sedem konzorcijev ERIC. To so SHARE-ERIC (Raziskava o zdravju, procesu staranja in upokojevanja v Evropi)⁴, ki ga je najprej gostila Nizozemska, nato pa Nemčija, CLARIN-ERIC (Infrastruktura za skupne jezikovne vire in tehnologije)⁵ in EATRIS-ERIC (Evropska napredna translacijska raziskovalna infrastruktura v medicini)⁶, ki ju oba gosti Nizozemska, ESS-ERIC (Evropski družbeni pregled)⁷, ki ga gosti Združeno kraljestvo, BBMRI-ERIC (Konzorcij raziskovalne infrastrukture za biobanke in biomolekularne vire)⁸, ki ga gosti Avstrija, ter ECRIN-ERIC (Evropska mreža klinične raziskovalne infrastrukture)⁹ in Euro-Argo ERIC¹⁰, ki ju oba gosti Francija.

Od takrat je bilo ustanovljenih še 12 dodatnih konzorcijev ERIC. To so CERIC-ERIC¹¹ (Srednjeevropski konzorcij raziskovalne infrastrukture), ki ga gosti Italija, DARIAH-ERIC¹² (Digitalna raziskovalna infrastruktura za umetnost in humanistiko), ki ga gosti Francija, JIV-ERIC¹³ (Skupni inštitut za interferometrijo na dolgih bazah), ki ga gosti Nizozemska, Evropski spalacijski izvor ERIC¹⁴, ki ga gosti Švedska, ICOS-ERIC¹⁵ (Integrirani sistem za opazovanje ogljika), ki ga gosti Finska, EMSO-ERIC¹⁶ (Evropski večdisciplinarni observatorij morskega dna in vodnega stolpa), ki ga gosti Italija, LifeWatch ERIC¹⁷ (Evropska infrastruktura za e-znanost in tehnologijo za raziskave biotske raznovrstnosti in ekosistemov), ki ga gosti Španija, CESSDA ERIC¹⁸ (Konzorcij evropskih arhivov družboslovnih podatkov) in ECCSEL ERIC¹⁹ (Evropski laboratorij za zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida), ki ju oba gosti Norveška, INSTRUCT-ERIC (Integrirana struktura biologija), ki ga gosti Združeno kraljestvo²⁰, EMBRC-ERIC²¹ (Evropski

⁴ UL L 71, 18.3.2011, str. 20.

⁵ UL L 64, 3.3.2012, str. 13.

⁶ UL L 298, 8.11.2013, str. 38.

⁷ UL L 320, 30.11.2013, str. 44.

⁸ UL L 320, 30.11.2013, str. 63.

⁹ UL L 324, 5.12.2013, str. 8.

¹⁰ UL L 136, 9.5.2014, str. 35.

¹¹ UL L 184, 25.6.2014, str. 49.

¹² UL L 239, 12.8.2014, str. 64.

¹³ UL L 363, 18.12.2014, str. 156.

¹⁴ UL L 225, 28.8.2015, str. 16.

¹⁵ UL L 303, 20.11.2015, str. 19.

¹⁶ UL L 268, 1.10.2016, str. 113.

¹⁷ UL L 76, 22.3.2017, str. 35.

¹⁸ UL L 149, 13.6.2017, str. 85.

¹⁹ UL L 149, 13.6.2017, str. 91.

²⁰ UL L 173, 6.7.2017, str. 47.

²¹ UL L 51, 23.2.2018, str. 17.

center za morske biološke vire), ki ga gosti Francija, in EU-OPENSOURCE ERIC²² (Evropska infrastruktura odprtih presejalnih platform za kemijsko biologijo), ki ga gosti Nemčija.

Razen konzorcijev CERIC-ERIC in JIV-ERIC, dveh evropskih raziskovalnih infrastruktur, ki se nista nikoli prijavili, da bi bili vključeni v načrt za Evropski strateški forum za raziskovalno infrastrukturo (ESFRI), so vanj vključeni vsi drugi konzorciji ERIC. Opozoriti bi bilo treba, da sta bila dva konzorcija ERIC (SHARE-ERIC in ESS ERIC) ustanovljena za zasnovo, pripravo in izvajanje evropskih raziskav. Drugih 16 pa jih je bilo ustanovljenih za razvoj in uvedbo razpršenih raziskovalnih infrastruktur na področju bioloških in medicinskih ved, fizike, energetskih ved, okoljskih ter družbenih in humanističnih ved. Evropski spalacijski izvor ERIC je prvi konzorcij ERIC, ki je bil ustanovljen na področju fizikalnih ved ter je odgovoren za gradnjo in nadaljnje delovanje najmočnejšega nevtronskega izvora na svetu. ECCSEL ERIC je prvi konzorcij ERIC, ki je bil ustanovljen na področju energetike.

Čeprav se uredba o ERIC v državah članicah izvaja neposredno in je ni treba prenesti, pa morajo države članice sprejeti ustrezne upravne ukrepe in postopke, da lahko gostijo konzorcij ERIC ali postanejo njegove članice ter določijo oprostitev plačila DDV in trošarin v skladu z uredbo o ERIC. Prav tako je treba konzorcij ERIC kot novo vrsto pravnega subjekta uvesti v nacionalne regulativne in upravne sisteme, poleg tega pa morajo službe Komisije in države članice obravnavati veliko praktičnih vprašanj, preden lahko konzorciji ERIC začnejo popolnoma delovati. Ta vprašanja se nanašajo na primer na pomislek, v katere nacionalne registre (npr. register gospodarske zbornice ali register za združenja) bi bilo treba uvesti konzorcije ERIC, kar nato vpliva na status njihovega osebja. Če (nacionalna) prijava ni predvidena, se poleg tega pojavijo operativna vprašanja, na primer kako bi bilo mogoče odpreti bančne račune in izvajati notarske akte. Drug primer v okviru upravnih sistemov Komisije je, da ni posebne kategorije za konzorcij ERIC kot pravni subjekt, zaradi česar se pojavijo vprašanja glede njegove javne ali zasebne narave ter njegove finančne zmožnosti, saj so bili vsi ti konzorciji ERIC ustanovljeni pred kratkim.

Pridružene države in druge tretje države, za katere se uredba o ERIC ne uporablja, morajo predložiti izjavo o priznavanju pravne osebnosti in privilegijev konzorcija ERIC, če želijo gostiti (v primeru pridruženih članic) določen konzorcij ERIC ali postati njegove članice. Za države EGP je bil precejšen napredek dosežen, ko je bila uredba o ERIC marca 2015 s sklepom Skupnega odbora EGP vključena v Sporazum EGP²³. S tem je bilo zlasti omogočeno, da dva konzorcija ERIC gosti Norveška²⁴.

Upravni in postopkovni ukrepi, ki so jih sprejeli organi držav članic in pridruženih držav, informacije, izmenjane na rednih sestankih odbora konzorcija ERIC, ter odgovori različnih služb Komisije na vprašanja predstavnikov držav članic in pridruženih članic so pomembno prispevali k lažjemu izvajanju uredbe o ERIC, kar je razvidno iz znatnega povečanja števila ustanovljenih konzorcijev ERIC v zadnjih treh letih.

---

²² UL L 82, 26.3.2018, str. 8.

²³ Sklep Skupnega odbora EGP št. 72/2015 z dne 20. marca 2015 o spremembi Protokola 31 k Sporazumu EGP o sodelovanju na posebnih področjih, za katera ne veljajo štiri temeljne svobode (UL L 129, 19.5.2016, str. 85).

²⁴ To sta Konzorcij evropskih arhivov družboslovnih podatkov (CESSDA) ter Evropska laboratorijska infrastruktura za zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida (ECCSEL).

Poleg tega je k lažjemu delu izvajalcev konzorcija ERIC, ministrstev in služb Komisije prispevalo tudi šest sestankov neformalne mreže ERIC, ustanovljene na pobudo Komisije, na katerih so konzorciji ERIC ter predstavniki ministrstev in Komisije razpravljali o dobrih praksah in skupnih izzivih. Mreža ERIC se je preoblikovala v forum ERIC z bolj institucionalno ureditvijo, ki jo vodijo konzorciji ERIC, kar je bil še korak naprej pri opolnomočenju teh konzorcijev, da opredelijo in razvijejo skupne odzive na skupne izzive ter razvijajo svojo prepoznavnost, učinek in vzdržnost.

Ne glede na ta pozitivni napredek izkoriščanje polnega potenciala uredbe o ERIC še vedno ovira več odprtih nerešenih vprašanj, o katerih se je poročalo v prvem poročilu o izvajanju. Ta vprašanja bodo obravnavana v naslednjih odstavkih.

5. IZZIVI PRI IZVAJANJU UREDBE O ERIC

Uredba o ERIC se izvaja v času, ko države članice in pridružene države sprejemajo ukrepe omejevanja proračuna, da bi zmanjšale javni primanjkljaj. Dolgoročno združevanje virov, potrebno za ustanovitev in delovanje resnične evropske raziskovalne infrastrukture, je zato velik izziv in postaja vedno bolj zapleteno zaradi različnih časovnih okvirov za postopke sprejemanja proračunskih odločitev vključenih držav članic in pridruženih držav. To vodi do precej dolgih priprav za doseg minimalnih osnov financiranja za ustanovitev evropskih raziskovalnih infrastruktur in odpira vprašanja o njihovi dolgoročni vzdržnosti. To vprašanje ne zadeva zgolj konzorcija ERIC, temveč se nanaša na vse evropske raziskovalne infrastrukture²⁵. Boljša usklajenost, večja preglednost in izenačitev držav članic, pridruženih držav in drugih tretjih držav, vključenih v pripravo za ustanovitev evropske raziskovalne infrastrukture, bi precej pripomogle k pospežitvi postopka ustanavljanja, poleg tega pa bi lahko izboljšale vzdržnost raziskovalnih infrastruktur pri vstopu v operativno fazo, ko začenejajo ponujati svoje storitve.

Vključenost predstavnikov ministrstev in agencij za financiranje v pripravo na ustanovitev konzorcijev ERIC že od samega začetka bi lahko pomagala preprečiti nepotrebne zamude v poznejših fazah priprave, ko bo treba zagotoviti sedež, finančne prispevke in zaveze partneric, preden se lahko predloži uradna vloga za ustanovitev konzorcija ERIC. Uredba o ERIC ne določa časovnih omejitev pri postopku vložitve vlog, vendar bi zamude lahko negativno vplivale na vzdržnost, saj bi se lahko ustanovitev konzorcija ERIC zaradi proračunskih postopkov v različnih prihodnjih članicah še bolj zapletla v trenutku, ki bi ustrežal potencialnim članicam.

Poleg tega je zaradi medsektorskega značaja številnih evropskih raziskovalnih infrastruktur v več primerih postopek odločanja v prihodnjih članicah bolj zapleten, saj mora sodelovati več ministrstev in agencij za financiranje, na primer na področju zdravja, raziskav in inovacij, pomorstva, okolja in energetike.

V skladu z določbami direktiv o DDV in trošarinah ter direktive o javnih naročilih, ki so navedene v uredbi o ERIC, morajo biti v vključenih državah članicah, pridruženih državah in drugih tretjih državah številna ministrstva, vključno z ministrstvi za finance in zunanje zadeve, dejansko vključena v pripravo in odobritev vlog za

²⁵ Glej na primer delovni dokument služb Komisije iz leta 2017 z naslovom „Sustainable European Research Infrastructures – A call for action“ (Dolgoročna vzdržnost raziskovalnih infrastruktur – razpis za zbiranje predlogov), https://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/ri_policy_swd-infrastructures_2017.pdf.

ustanovitev konzorcija ERIC. Glede na izkušnje, pridobljene z ustanovitvijo 19 konzorcijev ERIC, se zdi, da se države članice in pridružene države začenjajo bolj zavedati te zapletenosti in so sprejele notranje postopke odločanja, da bi organizirale in pospešile postopek notranjih odobritev.

V obdobju poročanja je Združeno kraljestvo 29. marca 2017 v skladu s členom 50 Pogodbe o Evropski uniji uradno sporočilo, da namerava zapustiti Unijo. To pomeni, da se Pogodbi za Združeno kraljestvo prenehata uporabljati z dnem začetka veljavnosti sporazuma o izstopu, sicer pa dve leti po uradnem obvestilu, razen če Evropski svet po dogovoru z Združenim kraljestvom ne sklene, da se navedeno obdobje podaljša.

Zato se izvedbeni sklepi Komisije o ustanovitvi konzorcijev ERIC brez poseganja v določbe sporazuma o izstopu uporabljajo le, dokler ne preneha članstvo Združenega kraljestva v Evropski uniji. Od uradnega obvestila Združenega kraljestva je ustrezno besedilo vključeno v preambulo izvedbenih sklepov Komisije o ustanovitvi konzorcijev ERIC, v katerih je Združeno kraljestvo član ali gostitelj²⁶.

6. VLOGA SLUŽB KOMISIJE

Službe Komisije še naprej olajšujejo postopek izvajanja uredbe o ERIC, tako da organizirajo in vodijo sestanke odbora konzorcija ERIC, ki potekajo tri- do štirikrat letno. Na teh sestankih se podajo mnenja o uradnih vlogah za ustanovitev konzorcija ERIC v skladu z uredbo o ERIC, sestanki pa so namenjeni tudi zagotavljanju in izmenjavi informacij o tekočih vlogah za ustanovitev konzorcija ERIC ter notranjih ukrepih, ki so jih države članice in pridružene države sprejele v zvezi z odločanjem za članstvo v konzorciju ERIC. Poleg tega so države članice in pridružene države seznanjene s časovnimi okviri za ustanovitev posameznih konzorcijev ERIC, pričakovanim obsegom financiranja, storitvami in drugimi načrtovanimi dejavnostmi ter priložnostmi za sodelovanje. Odbor konzorcija ERIC je leta 2017 začel prejemati predstavitve uveljavljenih konzorcijev ERIC o njihovih dosežkih pri razvoju znanosti in tehnologije ter njihovem vplivu na skupnosti znanstvenih uporabnikov in oblikovalcev politike. Konzorciji predstavijo tudi, kako so premagali izzive, povezane s svojim delovanjem v nacionalnih upravnih sistemih.

Leta 2015 so bile na podlagi izkušenj in spoznanj, pridobljenih od leta 2009, ko je bila sprejeta uredba o ERIC, objavljene revidirane „praktične smernice o konzorciju ERIC“. Leta 2018 bodo posodobljene, da bi se upoštevale nedavne spremembe.

Službe Komisije so še naprej odgovarjale na najrazličnejša vprašanja držav članic, sedanjih in prihodnjih izvajalcev konzorcija ERIC in drugih zainteresiranih strani o določbah uredbe o ERIC, kot so pravni značaj konzorcija ERIC, odgovornost članic, oprostitev plačila DDV in trošarin, ustanovitev stranskih projektov, pravo, ki se uporablja, zlasti za razpršene raziskovalne infrastrukture z vozlišči in osebjem v različnih državah, prenehanje izvajanja konzorcija ERIC ter vloga nacionalnih sodišč v zadevnem postopku.

Službe Komisije so leta 2013 dale na razpolago predloge za predložitev izjav tretjih držav in medvladnih organizacij o priznavanju konzorcija ERIC, s katerimi je postopek za navedene države, da lahko gostijo konzorcij ERIC (le za pridružene države) ali postanejo njegove članice, postal jasnejši in enostavnejši. Do zdaj sta tako

²⁶

Glej na primer UL L 173, 6.7.2017, str. 47, uvodni izjavi 2 in 3.

izjavo o priznavanju, potrebno za članstvo v konzorciju ERIC, predložili dve državi, in sicer Izrael in Srbija.

Službe Komisije so še naprej dejavne pri pripravi vlog za ustanovitev konzorcija ERIC, saj sodelujejo na nekaterih zasedanjih odborov in drugih pripravljanih sestankih držav članic in pridruženih držav, na katerih pojasnijo in opredelijo mogoče rešitve in kompromise za vprašanja, na katera je bilo opozorjeno pri razpravah med prihodnjimi partnerji. Ta vprašanja se lahko na primer nanašajo na strukture vodenja konzorcija ERIC, politike v zvezi z intelektualno lastnino ali človeškimi viri ter druge teme, ki se pojavijo med končno fazo priprave določb statotov za konzorcij ERIC.

Po ustanovitvi konzorcija ERIC imajo službe Komisije bolj omejeno vlogo pri njegovih dejavnostih, ki jih vodijo in usmerjajo njegovi člani v okviru mejnih pogojev uredbe o ERIC, statotov in izvedbenih pravil. Službe Komisije lahko ukrepajo le, če jih člani konzorcija ERIC na podlagi nastalih težav za to zaprosijo ali če jih obvestijo o zadevah, ki bi lahko resno ogrozile izpolnitev naloge konzorcija ERIC, ali na podlagi letnega poročanja konzorcija ERIC Komisiji, ki ga določa uredba o ERIC.

7. PRVE UGOTOVITVE

Izkazalo se je, da je uredba o ERIC dejansko zapolnila vrzel med tradicionalnimi mednarodnimi organizacijami, ki temeljijo na pogodbah, in nacionalnimi pravnimi subjekti za ustanavljanje evropskih raziskovalnih infrastruktur.

Z uredbo o ERIC so se zaradi številnih skupnih točk v določbah statotov konzorcijev ERIC glede – na primer – pristopa, odločanja in reševanja vprašanj, kot je odgovornost, močno povečale možnosti držav članic, pridruženih držav in tretjih držav za morebitno sodelovanje s temi evropskimi raziskovalnimi infrastrukturami ali pridružitve tem infrastrukturam.

Postopek za vlogo za status konzorcija ERIC in enostavnost uporabe sta se izboljšala, vendar bi ju bilo mogoče še dodatno optimizirati, saj se države članice, znanstvena skupnost in službe Komisije še naprej učijo, da bi bolje razumele praktične učinke uporabe tega razmeroma novega pravnega instrumenta.

Da bi pravni instrument konzorcija ERIC resnično uspešno podpiral evropske raziskave, pa bi bilo treba obravnavati več ponavljajočih se vprašanj in vprašanj politike, ki so opisana v naslednjem poglavju.

8. PONAVLJAJOČA SE VPRAŠANJA IN NASLEDNJI KORAKI

Na podlagi izkušenj, pridobljenih v postopku vložitve vlog za ustanovitev konzorcija ERIC in zaradi vse večjega števila ustanovljenih konzorcijev ERIC, bodo morale države članice in službe Komisije obravnavati več ponavljajočih se vprašanj. Nanašajo se na prakse v Komisiji in državah članicah, na primer kako registrirati konzorcij ERIC v nacionalnih pravnih upravnih sistemih ali drugih registrih, kar bi konzorciju ERIC omogočilo, da ga službe Komisijeodobrijo in je tako ustrezno priznan, kadar sodeluje kot upravičenec do nepovratnih sredstev ali koordinator nepovratnih sredstev, ter da bi lahko v državah članicah odprl bančne račune ter zahteval vračilo DDV in trošarin. Ker je konzorcij ERIC javno-javno partnerstvo, je treba v nacionalnih upravnih sistemih razjasniti status zaposlenega osebja, saj bo ta

vplival na plačilne lestvice, vprašanja dohodnine in stroške osebja za konzorcij ERIC.

Drugo ponavljajoče se vprašanje se nanaša na morebitno oprostitev plačila DDV za prispevke za konzorcij ERIC v naravi, saj v veliko primerih člani enega konzorcija ERIC drugemu konzorciju ERIC raje delno prispevajo v naravi kot v denarju. Vprašanje oprostitve plačila DDV za konzorcije ERIC je svetovalni odbor za davek na dodano vrednost obravnaval ob različnih priložnostih, na podlagi tega pa je nato na svojem 101. zasedanju 20. oktobra 2014 sprejel smernice²⁷. Te določajo, da blago ali storitve, ki jih pridobijo subjekti, ki zastopajo²⁸, niso upravičeni do oprostitve plačila DDV, tudi če so pridobljeni, da bi se konzorciju ERIC zagotovili kot prispevek v naravi. Hkrati pa je Svet za konkurenčnost v sklepih z zasedanja z dne 5. decembra 2014 Komisijo in države članice pozval, „naj sprejmejo ustrezne ukrepe za olajšanje uporabe instrumentov konzorcija ERIC ter spodbuditev naložb v konzorcije ERIC in v drugo infrastrukturo načrta ESFRI, na primer kar zadeva prispevke v naravi“.

Vprašanje oprostitve plačila DDV, odobrene članicam konzorcija ERIC, je znova na dnevnem redu sestanka odbora za DDV²⁹ aprila 2018, da bi se zagotovila dodatna pojasnila in smernice.

Dodatno je treba pojasniti tudi vprašanje gospodarskih dejavnosti v primerjavi z negospodarskimi dejavnostmi zaradi vse številnejših zahtev po „inovativnih“ in „socialno-ekonomskih“ učinkih dejavnosti raziskovalnih infrastruktur, ki upravičujejo zahtevane naložbe članov.

Socialno-ekonomski učinek bi bilo treba obravnavati tudi v okviru vprašanja, kako lahko konzorciji ERIC prispevajo k izvajanju strategij pametne specializacije in socialno-ekonomskemu razvoju regij ter s tem postanejo upravičeni do morebitne podpore iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR).

Konzorciji ERIC imajo pomembno vlogo pri defragmentaciji evropskih raziskav, ker usklajeno in strukturirano ustvarjajo evropske raziskovalne infrastrukture, ki razvijajo in nudijo storitve po vsej Uniji. S tem se povečuje preglednost v zvezi z zbiranjem podatkov, dostopom do podatkov in instrumentov ter ohranjanjem podatkov in storitev za uporabnike. Namen ni le bolje podpirati znanstvene skupnosti. Omogoči se lahko tudi oblikovanje politike na podlagi dokazov na področjih, kot so zdravstvena, energetska, okoljska ter socialna in kulturna inovacijska politika.

Statutarni sedeži konzorcijev ERIC so zdaj v desetih državah, v bližnji prihodnosti pa je mogoče pričakovati, da jih bo gostilo več držav članic in pridruženih držav. Države članice in pridružene države bi morale med pripravo na ustanovitev novih konzorcijev ERIC pozornost nameniti cilju dolgoročnega doseganja bolj uravnotežene zastopanosti geografskih lokacij statutarnih sedežev po vsej Evropski uniji.

Raziskovalne infrastrukture imajo lahko z zagotavljanjem podatkov, storitev in dostopa pomembno vlogo v mednarodnem sodelovanju, na primer z Afriško unijo, Latinsko Ameriko in karibskimi državami, Avstralijo, Rusijo, ZDA in Kanado ter v

²⁷ Delovni dokument št. 828 final.

²⁸ „Subjekt, ki zastopa“, lahko zastopa članico konzorcija ERIC pri uveljavljanju določenih pravic in izpolnjevanju določenih obveznosti v skladu s členom 9(4) uredbe o ERIC.

²⁹ Delovni dokument št. 946.

okviru Združenih narodov. Komisija v mehanizmih dvostranskega sodelovanja, kot je sodelovanje med EU in Skupnostjo latinskoameriških in karibskih držav (CELAC), dejavno spodbuja konzorcije ERIC in druge evropske raziskovalne infrastrukture.

Konzorcij ERIC je bil kot model za nov pravni instrument, ki bi lahko pomagal zlasti pri ustanavljanju mednarodnih razpršenih raziskovalnih infrastruktur, obravnavan tudi v okviru Svetovnega znanstvenega foruma pri OECD (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj). Vendar se Svetovni znanstveni forum ni odločil za nadaljnjo proučitev predloga Komisije, naj se razišče uporaba konzorcija ERIC kot mogočega modela, ker se mu je zdel prezapleten.

Ker bi bili lahko konzorciji mednarodne raziskovalne infrastrukture še en pomemben element, ki bi podpiral cilje Združenih narodov glede trajnostnega razvoja, namerava Komisija, kadar bo to ustrezno, v okviru mednarodnih forumov njihove člane pozvati k nadaljnji proučitvi možnosti vzpostavitve posebnega pravnega instrumenta za ustanovitev takih raziskovalnih konzorcijev, ki bi lahko tako kot konzorcij ERIC v Evropski uniji zapolnili vrzel med organizacijami, ki temeljijo na pogodbah, in nacionalnimi organizacijami.